

MENNESKERETTIGHEDER OG STRAFFERETSPLEJE

AF EVA SMITH

Da den europæiske menneskerettighedskonvention (EMK) blev vedtaget i 1950, skabtes et organ med en enestående rolle inden for folkeretten. Ved menneskerettighedsdomstolen (EMD) kan en borger anlægge sag mod sit eget land for overtrædelse af EMK. Dertil kommer, at konventionen ikke er statisk men dynamisk, d. v. s. domme afsiges ikke i overensstemmelse med den opfattelse af menneskerettighederne, staterne må antages at have haft, da konventionen blev underskrevet, men i overensstemmelse med det indhold, menneskerettighederne – efter domstolens opfattelse – har i dag.

Det kan måske undre, at dette er blevet accepteret af suveræne demokratiske stater, men det skyldes utvivlsomt, at menneskerettigheder opfattes som absolutte goder. Det er vor tids religion, som det ikke tilkommer nogen at sætte spørgsmålstegn ved. Det er en almindelig opfattelse, at EMK og oprettelsen af domstolen i Strasbourg til sikring af konventionens overholdelse er en af de største humanitære landvindinger i internationalt samarbejde. De rettigheder, der opregnes i EMK, er basale og lægger grunden til et værdigt liv, og det er et stort fremskridt, at staterne har forpligtet sig til at respektere disse rettigheder også overfor egne borgere. Borgernes ret til et liv i frihed og værdighed uden vilkårlige overgreb er således sat over statens suveræne magt.

Hvad der betragtes som basale menneskelige rettigheder, vil uundgåeligt ændre sig som samfundet udvikler sig, og derfor kunne man risikere, at menneskerettighedskonventionen hurtigt mistede sin betydning, hvis man lagde den vurdering til grund, som var naturlig, da konventionen blev underskrevet. I stedet overlades vurderingen til menneskerettighedsdomstolen, d. v. s. at 23 højt kvalificerede jurister, ikke demokratisk valgt, men indstillet af de enkelte lande, understøttes af næsten guddommelige magt. Ved flertalsafgørelser afgør de rækkevidden af menneskerettighederne, og derved tvinger de suveræne stater (og deres befolkninger) til at følge deres definition af, hvad menneskerettighederne kræver.

ENK er det enkelte menneskes værn mod statsmagten. Domstolen betragter konflikten fra den svage parts – det enkelte menneskes – side. Men det må ikke glemmes, at statsmagten repræsenterer alle de andre borgere – og ofte mennesker, der er langt svagere end det menneske, der påberåber sig menneskerettighederne. Når mennesker skal leve sammen, må der sættes visse grænser for den enkeltes frihed, hvis der også skal være plads til de andre.

Afgørelserne træffes konkret i den enkelte sag af EMD, men den enkelte afgørelse kan føre til egentlige ændringer i retssystemet, som vi har set det i

Hauschildt-sagen. Man kan have sine principielle betænkeligheder ved denne udvikling. Professor Bent Christensen¹ sagde på Dommerforeningens årsmøde for et par år siden, at afgørelser, der indebærer bare nogenlunde grundlæggende interesseafvejninger i samfundet, bør træffes af politikere, snarere end af dommere.

I det udvalg, Justitsministeriet nedsatte vedrørende fordele og ulemper ved inkorporering af EMK i det danske retssystem, er man opmærksom på risikoen for, at domstolene får en lovgivende funktion. Det fremhæves², at danske domstole vil kunne arbejde ud fra en formodning om, at retstilstanden er i overensstemmelse med konventionen. Endvidere nævnes, at domstolene bør være tilbageholdende med at anlægge en selvstændig fortolkning af EMK, i hvert fald når det indebærer mere vidtrækkende konsekvenser for retstilstanden.

Dette har også hidtil været domstolenes holdning. I UfR 1990.181 H fremgår det således af Højesterets præmisser, at man finder, at den danske praksis muligt kan være i modstrid med EMK, men under hensyn til de meget vidtrækkende konsekvenser for domstolsorganisationen i Danmark vil man overlade det til lovgivningsmagten at tage stilling til dette.

Spørgsmålet er imidlertid, om domstolene fortsat vil være lige tilbageholdende, når konventionen inkorporeres som en bestanddel af dansk ret. Det er muligt, at man, som antaget af Justitsministeriet, ikke ex officio vil påse dens overholdelse i civile sager, men i straffesager vil man have en forpligtelse dertil. Dermed bliver det også nødvendigt for domstolene at fortolke konventionen og den praksis, som efterhånden har dannet sig ved EMD.

Nedenfor anføres to eksempler på, hvor svært det vil blive for danske domstole at vurdere de generelle retsregler, der kan udledes af domstolens praksis.

Eksempel 1. Dokumentation af politirapporter

Ifølge den danske retsplejelov § 877, stk. 3, kan politirapporter undtagelsesvis bruges som bevismidler. En typisk undtagelsessituation opstår i sager vedrørende alvorlig vold i hjemmet (normalt mandens vold over for hustru og/eller børn). I disse sager har hustruen ofte forklaret detaljeret til politiet umiddelbart efter hændelsen, men når sagen kommer for retten, er ægtefællerne forligt, og hustruen ønsker herefter ikke længere at vidne mod manden. Hermed skabes en vanskelig situation, fordi der i forbindelse med voldssager, og ikke mindst vold i hjemmet, sjældent er andre beviser end den forurettedes forklaring. Har volden været alvorlig, foreligger der ofte lægeerklæringer, men de viser jo ikke, *hvem* der har udøvet volden. At anvende lovens tvangsmidler over for modvillige vidner er uden mening i denne situation, og derfor har man, hvor volden var alvorlig, tilladt anklagemyndigheden at dokumentere politirapporten eller føre den rapporttagende polititjenestemand som vidne. Efter praksis forudsætter

dette dog, at vidnet inden politiafhøringen er blevet gjort bekendt med, at man ikke er forpligtet til at vidne mod sine nærmeste.

Selv om der ofte advares mod at anvende politirapporter som bevis, fordi de nærmere omstændigheder vedrørende deres tilblivelse unddrager sig rettens vurdering, har man ment, at betænkelighederne er mindre i disse tilfælde end i tilfælde, hvor vidnet f. eks. befinder sig i udlandet eller er afgået ved døden.

I familievoldstilfældene er vidnet trods alt ved hånden. Finder vidnet, at der er tale om overdrivelse eller misforståelser i politirapporten, kan vidnet tilbyde at forklare sig. I sådanne situationer vil der ofte være god kontakt til forsvareren, og man kan i fællesskab overveje, hvorledes man skal afbøde de værste virkninger af politirapportforklaringen. Dette er en helt anden situation, end når det drejer sig om et fjendtligt vidne, der ikke længere kan skaffes til veje. Det er vel derfor, og fordi det anses for at være et væsentligt samfundshensyn at komme volden i hjemmene til livs, at domstolene i alvorligere tilfælde har tilladt rapporter dokumenteret.

Unterpertinger-sagen

Den 24. november 1986³ afsagde EMD dom i sagen Unterpertinger, der drejede sig om en østrigsk statsborger, der var tiltalt for vold mod sin hustru og sted-datter. Han nægtede ikke, at der havde været håndgemæng, men hævdede, at der var tale om selvforsvar. De forudrettede nægtede at afgive forklaring ved sagens behandling i retten under hensyn til vidnefritagelsesreglerne, og forklaringerne til politirapporten blev derfor i stedet læst op. Der var ikke andre beviser af betydning, og på dette grundlag blev Unterpertinger dømt.

EMD fandt, at oplæsning af politirapportforklaringer i retten ikke i sig selv er en krænkelse af EMK art. 6. Imidlertid fastslår domstolen, at anvendelsen af sådanne forklaringer som et egentligt bevismateriale skal være i overensstemmelse med reglerne om tiltaltes ret til et forsvar, jfr. art. 6, stk. 3 (d) "at afhøre eller lade afhøre imod ham førte vidner". Men Unterpertinger havde ikke i retten eller ved de tidligere afhøringer haft mulighed for at stille spørgsmål til de personer, hvis forklaringer blev lagt frem i retten. Hermed forelå en krænkelse af EMK, og Unterpertinger fik tilkendt erstatning.

Det er ikke ganske klart, hvilken betydning denne afgørelse har haft for dansk retspraksis. Justitsministeriet sendte i marts 1987 et kort referat⁴ af Unterpertinger-dommen til Højesteret, landsretterne og præsidenten for Københavns Byret, men overlod det til retterne selv at drage de nødvendige konklusioner med hensyn til danske forhold.

Samme efterår behandlede Ålborg Byret en sag⁵ om gentagen og meget grov vold mod hustruen (bl. a. straming af et viskestykke om halsen samt kvælertag, der efterlod blodunderløbne mærker). Ægtefællerne var siden flyttet sammen igen, og hustruen ønskede ikke at vidne mod manden. Byretten besluttede, at den rapport-

tagende kriminalassistent kunne afhøres som vidne, og dette blev stadfæstet af Vestre Landsret d. 16/9 1987. Unterpertinger-sagen eller EMK blev tilsyneladende ikke drøftet.

På den anden side fortolker Nina Holst-Christensen⁶ Unterpertinger-dommen således, at "domstolene ikke vil kunne tillade dokumentation af politirapporter i tilfælde, hvor disse benyttes som hovedbevis i sagen, og hvor tiltalte eller dennes forsvarer ikke har været til stede under afhøringen og derfor ikke har haft lejlighed til at stille spørgsmål til det pågældende vidne". Lignende synspunkter fremlægges i en Vestre Landsrets kendelse af 19. september 1988⁷.

Denne sag drejede sig imidlertid ikke om hustruvold men om en narkosag, og vidnerne var selv sigtet for hashhandel. De befandt sig i Belgien og ønskede ikke at give møde. Retten afviste dokumentation af politirapporter og henviste i den forbindelse til Unterpertinger-sagen.

Trods Holst-Christensens og VL's klare formuleringer er det mit indtryk, at – i hvert fald byretterne – fortsat anvender politirapporter i sager om vold i hjemmet stort set efter de retningslinier, der var gældende i Danmark før Unterpertinger-dommen. Synspunktet er formentlig, at hensynet til tiltalte er tilstrækkeligt betrygget, og at en afskæring af politirapporterne utvivlsomt ville betyde, at skyldige ville gå fri, og volden ville fortsætte.

I sådanne sager har mindreårige ikke sjældent været udsat for vold eller været vidne til vold mod moderen. EMK's § 5 foreskriver, at enhver har ret til frihed og personlig sikkerhed. I det enkelte tilfælde kan det forekomme stødende, at EMK beskytter voldsmanden, men ikke hans børn. At EMK hindrer samfundet i en effektiv beskyttelse af de svageste af samfundets medlemmer. Jeg tror at den danske befolkning også langt ind i forsvarernes rækker finder det krænkende for deres retsbevidsthed, hvis politirapporter ikke kan anvendes som egentligt bevis i sådanne sager. På den anden side er der næppe tvivl om, at praksis ikke er i overensstemmelse med Unterpertinger-dommen.

Asch-sagen

Den 26. april 1991⁸ afsagde EMD dom i en sag, der mindede ganske meget om Unterpertinger-sagen.

Sagen drejede sig om vold mod en samlever. Samleveren havde meldt det til politiet, og der var optaget politirapport. Da Asch første gang blev konfronteret med samleverens forklaring, erklærede han, at der ikke havde været nogen form for vold mod hende fra hans side. Ved en senere lejlighed erkendte han, at de havde været oppe at skændes. Han forklarede, at hun havde angrebet ham, hvorefter han havde skubbet hende væk, og derved havde hun ramt sengen. Kvinden nægtede at afgive forklaring ved domsforhandlingen, fordi parterne var blevet forliget. Man havde herefter politirapporten. Man havde lægeerklæringer. Endvidere havde man den omstændighed, at Asch tidligere var dømt for vold, og hans skiftende forklaringer.

Kommissionen henviste til Unterpertinger-dommen, og 12 medlemmer mente herefter, at der var tale om en krænkelse, mens 5 medlemmer var af den modsatte opfattelse. De 4 henviste til, at omstændighederne var anderledes end i Unterpertinger-sagen, og det ene, at der var mere materiale.

Sagen blev herefter indbragt for domstolen, der med en 5-2 afgørelse statuere, at der ikke var tale om en menneskerettighedskrænkelse. Flertallet fremhævede, at politirapporten ikke var det eneste bevis. Man lagde vægt på tiltaltes forskellige forklaringer og nævnte desuden, at han kunne have spurgt politiassistenten ud, navnlig om hans egne observationer, ligesom han kunne have indkaldt andre vidner. Endelig blev de tidligere voldsdomme nævnt. De to dissenterende dommere henviste til Unterpertinger-sagen og fremhævede, at politirapporten var langt det væsentligste bevis mod Asch.

Personlig er jeg enig med de dissenterende dommere. Jeg finder, at Unterpertinger-sagen og Asch-sagen minder så meget om hinanden, at hvis man skulle være konsekvent, burde man også have domfældt i Asch-sagen. Men hvad enten man mener, at Asch-sagen har ændret retstilstanden eller ej, er resultatet i hvert fald, at politirapporter kan anvendes, og der kræves meget lidt andet, for at det også kan accepteres at anvende dem som det afgørende bevis.

Eksempel 2. Rpl. § 762, stk. 2, den danske bestemmelse om retshåndhævelses-arrest

I menneskerettighedssammenhæng er denne bestemmelse herostratisk berømt. Det var på denne bestemmelse, Danmark blev dømt i Hauschildt-sagen⁹, der er den eneste domfældelse mod Danmark hidtil.

I Hauschildt-sagen drejede sagen sig om kravet om "særligt bestyrket" mistanke. Imidlertid er der et andet element i § 762, stk. 2, der adskiller den fra § 762, stk. 1, nemlig kravet om, at *hensynet til retshåndhævelsen* efter oplysningerne om forholdets grovhed skønnes at kræve varetægtsfængsling.

Hensynet til retshåndhævelsen er et vanskeligt krav for domstolene at forholde sig til. Der henvises til befolkningens retsfølelse, men hvordan måler man den? Er det den retsfølelse, der kommer til udtryk gennem boulevardpressen? Er det dommerens egen opfattelse? Eller findes der mere objektive kriterier? Hidtil er danske domstole veget tilbage fra at gå nærmere ind på hensynet til retsfølelsen. Man synes stort set at nøjes med at undersøge, om de øvrige betingelser er opfyldt. D. v. s. den alvorlige sigtelse og udsigten til en langvarig fængselsstraf, samt mistankens styrke. Der findes kun få og sjældne undtagelser, jf. UfR 1979. 118 H.

I en sag fra Nordjylland¹⁰ havde en 18-årig mand tilstået at have dræbt sin moders tidligere samlever, da samleveren angreb moderen og tog kvælertag på hende. Ifølge pressereferater skulle anklageren have udtalt, at han var helt opmærksom på

de formildende omstændigheder, men pga. sigtelsens alvorlige karakter fandt han, at han var nødsaget til det at kræve fængsling. Tiltalte blev løsladt ved byretten, og den kærede kendelse blev stadfæstet af landsretten. Anklageren synes at have vurderet, at et krav om fængsling var nødvendigt, uanset at hensynet til retsfølelsen efter hans personlige opfattelse ikke krævede det. Den unge mand blev senere frikendt.

*Letellier-sagen*¹¹

Faktum: En mand blev dræbt ved skud fra en bil. Føreren (A) blev forholdsvis hurtigt pågrebet og erkendte skuddet, men forklarede, at han havde skudt den pågældende på Letelliers anmodning. Letellier havde tidligere været gift med den pågældende mand og skulle have lovet A og en anden 40.000 francs for at foretage drabet. Endvidere skulle hun have givet føreren 2.000 francs til at købe våbenet for. Letellier nægtede. Hun erkendte, at hun offentligt havde sagt, at hun ville af med manden, og da A tilbød at hjælpe hende, havde hun sagt ja uden at tænke særlig over det.

Hun blev fængslet den 8. juli 1985 sigtet for medvirken til drab og løsladt den 24. december. Løsladelsen blev imidlertid appelleret, og den 22. januar blev hun fængslet igen. Domstolen udtalte, at der var tale om en særdeles alvorlig lovovertrædelse, som var stærkt forstyrrende for den offentlige orden, og at sagens alvor ikke kunne fortage sig på det korte tidsrum af 6 måneder. Herefter var Letellier fængslet helt frem til domfældelsen den 10. maj 1988, hvor hun blev idømt 3 års fængsel for medvirken til drab. Sagen blev indbragt for EMD, og denne tog direkte stilling til spørgsmålet om, hvorvidt retsforfølgelsen kunne retfærdiggøre fængslingen.

I dommen hedder det:

. . . certain offences may give rise to a social disturbance capable of justifying pre-trial detention, at least for a time – factor which might therefore, in exceptional circumstances, be taken into account for the purpose of the Convention . . . however, this ground can be regarded as relevant and sufficient providing only that it is based upon facts capable of showing that detainee's release would *actually* (min udhævning) disturb public order – in addition detention continues to be legitimate only if public order remains actually threatened – indictments divisions assessed need to continue the deprivation of liberty from purely abstract point of view, taking into consideration only gravity of offence.

Domstolen besluttede derefter enstemmigt, at art. 5, § 3, var krænket. Også Kommissionen peger på, at denne fængslingsgrund kun kan accepteres, hvis den hviler på fakta, der viser, at den sigtedes løsladelse faktisk ville forstyrre ”public order”. Det er nødvendigt at vurdere f. eks. den sigtedes mulige attitude og opførsel, efter at vedkommende er løsladt.

Situationen er herefter den, at domstolen klart har afvist sagens alvor som eneste kriterium for anvendelse af bestemmelser, der svarer til rpl. § 762, stk. 2.

Imidlertid giver EMD og kommissionen kun vage antydninger af, hvad domstolen bør lægge vægt på. Spørgsmålet er, hvad domstolene i Danmark kan stille op med sådan en dom. Rigsadvokaten har reageret på Letellierdommen og et par andre domme med lignende indhold med to cirkulæreskrivelser til statsadvokaterne af 12. februar og 17. marts 1992.

Rigsadvokaten bemærker i den første cirkulæreskrivelse, "at anklagemyndigheden indtil videre må kunne lægge til grund for fængslingsbegæring, at Menneskerettighedsdomstolens krav med hensyn til sandsynliggørelse af konkret krænkelse af retsfølelsen også må kunne opfyldes med henvisninger til almindelige erfaringer med, hvilke kriminalitetsformer der i almindelighed støder den danske befolkning i en sådan grad, at den ville reagere, hvis en mistænkt gerningsmand forblev på fri fod"¹⁶.

Endvidere understreger rigsadvokaten, at "selve grovheden af det påsigtede forhold ikke i sig selv kan bære en varetægtsfængsling af længere varighed, men at det tillige må kræves, at en løsladelse vil medføre en mere konkretiseret krænkelse af retsfølelsen"¹⁷.

Højesteret afsagde d. 24. august 1992 en kendelse, hvor der udtrykkeligt henvises til Letellier-sagen:

UfR 1992.877H

Den da 18-årige T havde forklaret, at han om morgenen den 1. december 1992 med et haglggevær havde dræbt sin broder M, medens M lå og sov. M havde gennem de sidste år udvist terroriserende og voldelig adfærd over for T og deres moder. Byretten forlængede fængslingen d. 1. juni 1992 i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 1. I begrundelsen anføres, at byretten ikke antager, at der kan være tale om nødværge, og selv om man ikke vil udelukke, at straffen eventuelt fastsættes under strafferammens minimum, finder man ikke, at der kan påregnes så kort straf, at varetægtsfængsling i 6 måneder vil stå i misforhold hertil. Afgørelsen blev kærret, og den 16. juni 1992 løslod landsretten T, idet man ikke fandt tilstrækkeligt grundlag for at statuere, at hensynet til retshåndhævelsen nu krævede, at T fortsat var varetægtsfængslet. Landsrettens flertal henviser bl. a. til Letellier-sagen. Den dissenterende dommer henviser til, at drabet ikke var begået under omstændigheder, hvor sigtede konkret var truet, eller hvor vold netop havde været udøvet. Højesterets kærremålsudvalg stadfæstede kendelsen, idet der henvises til de ganske særlige omstændigheder ved det påsigtede drab, T's alder og løsladelsen. Resultatet fandtes bestyrket ved to nærmere angivne afgørelser fra Den europæiske Menneskerettighedsdomstol, bl. a. Letellier-sagen.

Man skal nok være forsigtig med at drage alt for håndfaste konklusioner af denne ene højesteretskendelse. Dels var omstændighederne meget specielle, dels

har det nok haft en ikke ringe betydning, at sigtede på tidspunktet for Højesterets afgørelse havde været på fri fod i næsten 2 måneder.

Der er derfor fortsat adskillige muligheder for fortolkninger af Menneskerettighedsdomstolens krav om "konkret" krænkelse af befolkningens retsfølelse, og det ses ikke, hvorledes det sikres, at disse fortolkninger bliver ensartede. I Justitsministeriets betænkning¹² nævnes det, at det bl. a. er for at undgå en sådan situation, at man inden for EF-retten har valgt at give de nationale retsinstanser henholdsvis mulighed for og pligt til at forelægge fortolkningsspørgsmål vedrørende EF-retten for EF-domstolen til afgørelse.

Situationen omkring EMK tilsiger en tilsvarende løsningsmodel, som imidlertid vil kræve en konventionsændring. Så længe en sådan præjudiciel forelæggelsesadgang ikke er gennemført for EMK, kan der mod en inkorporering i dansk ret indvendes, at den skaber uklarhed om kompetencefordelingen mellem konventionsorganerne og de danske domstole, og at danske domstole i det omfang, der ikke foreligger en klar praksis fra konventionsorganerne, ikke har noget sikkert grundlag for at tage stilling til rækkevidden af konventionsbestemmelserne.

Dette vil kunne skade den individuelle klager i de situationer, hvor den danske domstol ikke har fundet krænkelse af konventionen, og hvor klageren af samme grund måske opgiver at forfølge sagen i Strasbourg ud fra den forkerte opfattelse, at spørgsmålet nu er endeligt afgjort af den danske domstol eller i hvert fald afgjort på en måde, som ikke styrker klagerens position i Strasbourg. Omvendt kan et statsorgan risikere, at en dansk domstol finder, at der foreligger konflikt med konventionen, selv om dette ikke har støtte i konventionsorganernes praksis eller alene har støtte i en tvivlsom afgørelse. Staten har ikke mulighed for at indbringe en sådan national retsafgørelse for konventionsorganerne, men må rette sig efter den nationale domstols afgørelse. Denne sidste situation må dog anses for at være ret hypotetisk.

Efter udvalgets opfattelse kan disse indvendinger imidlertid rejses allerede i forhold til den gældende retstilstand, og da indvendingerne således ikke kun er forbundet med en inkorporeringslov, kan de ikke tillægges afgørende vægt.

Imidlertid erkender udvalget, at der er et reelt problem, og i forbindelse hermed har man særligt overvejet spørgsmålet om information og undervisning i tilknytning til konventionen. Udvalget er af den opfattelse, at der allerede nu foreligger et ret omfattende informations- og undervisningsarbejde for så vidt angår menneskerettighederne¹³. Det antages dog, at der vil blive brug for en mere målrettet indsats, navnlig for så vidt angår orientering om EMK's indhold og retsvirkningerne af en eventuel dansk inkorporering til brug for de myndigheder, som vil være forpligtet til i det daglige at have konventionens krav for øje¹⁴. Der vil endvidere opstå et øget behov for kendskab til praksis fra konven-

tionsorganerne, som ved konkrete afgørelser foretager en udfyldning af de enkelte bestemmelser i konventionen.

Der er ingen tvivl om, at udvalget her peger på noget meget centralt. Derimod er det småt med forslag til at løse problemerne. Således fremføres¹⁵ et nærmest patetisk forslag, hvorefter man kunne etablere en ordning, hvor der gives de nævnte persongrupper mulighed for at overvære behandlingen af sager ved EMD. Sådanne rejser kan muligt være fornuftig personalepolitik, men at tro, at de pågældende ved at overvære en enkelt sag ved EMD skulle opnå et dybere kendskab til konventionsorganernes praksis, forekommer at være den rene utopi.

Der synes at være tale om en betydelig overdrivelse, når det nuværende informations- og undervisningsarbejde kaldes "ret omfattende". Hvis Justitsministeriets information om EMD's afgørelser ikke bliver af en ganske anden karakter end det, man hidtil har set, jfr. eksemplet med Unterpertinger-sagen, er den næppe meget værd som fortolkningsbidrag for domstole, der skal træffe afgørelse i konkrete sager. Det nævnes dog også, at det må forventes, at en eventuel inkorporering i forøget grad vil inspirere til litteratur vedrørende konventionen til brug for bl. a. de nævnte faggrupper.

Ovenfor er nævnt et eksempel på, at rigsadvokaten har gjort meget for at informere, men det forekommer tvivlsomt, om disse informationskilder generelt kan dække behovet. Det bliver nødvendigt at finde en mere effektiv måde. Man kunne f. eks. nedsætte et organ, der i dybden kunne dissekere de afgørelser, der træffes ved EMD. Eksempelvis et udvalg ikke ulig Strafferetsplejeudvalget i sammensætningen. Udvalget skulle have til opgave at følge udviklingen og fortolke dommene i lyset af det danske retssystem. Udvalget kunne henvende sig til Folketinget, når lovgivning synes nødvendig, og informere domstole, politi og advokater, når der blot kræves praksisændring. Udvalgets fortolkning ville naturligvis ikke være bindende for domstolene, men kunne være en hjælp til at opnå retsenhed. Efter min opfattelse burde udvalget sammensættes af repræsentanter fra det praktiske retsliv, d. v. s. dommerstand, embedsstand, politi og advokater. Endvidere burde der være en stærkere repræsentation af universitetsjurister end det er sædvanligt i sådanne udvalg, dels med henblik på at få en grundig fortolkning af dommene, dels for at opnå en bedre balance mellem uafhængige medlemmer og systemets folk. Med henblik på at sikre uafhængighed kunne det pågældende udvalg udpeges af Folketinget, ikke af justitsministeren. Det ville dog nok være hensigtsmæssigt, hvis udvalget kunne trække på Justitsministeriets ressourcer.

Hvis menneskerettighederne skal inkorporeres, er det bydende nødvendigt med langt mere detaljeret oplysning, end der hidtil har været givet. Det fore-

kommer mig, at et organ, der kan rådgive Folketing, domstole og forvaltning med hensyn til menneskerettigheder ville være et fremskridt.

Adresse: Professor, dr. jur. Eva Smith
Det retsvidenskabelige institut A
Studiestræde 6
DK-1455 København K

Noter:

- 1) Foredraget trykt i UfR 1990, s. 73-83 (83).
- 2) Bet. 1220/1991, s. 150.
- 3) Den europæiske Menneskerettighedsdomstol, Unterpertinger mod Østrig, sag nr. 1/1985/87/134.
- 4) Brev af 26. marts 1987 nr. 0779, journ.nr. L.A. 1983-624/3-28.
- 5) Refereret i Landsforeningen af beskikkede advokaters blad Meddelelser, nr. 1, januar 1988.
- 6) Juristen, februar 1989, s. 48-57 (56).
- 7) Utrykt. Omtales af Holst-Christensen, jfr. note 7 s. 55.
- 8) Den europæiske Menneskerettighedsdomstol, Asch mod Østrig, nr. 30/1990/2211/283. Se om denne dom også Lars Rehof i UfR 1992, s. 84-85.
- 9) Menneskerettighedsdomstolens dom, Hauschildt mod Danmark (11/1987/134/188).
- 10) Grundlovsforhør. Ålborg byret 28/11 1991.
- 11) Menneskerettighedsdomstolen, Letellier mod Frankrig, nr. 29/1990/220/282. Se om denne dom også Lars Adam Rehof, UfR 1992, s. 83-84.
- 12) Bet. 1220/1991, s. 153.
- 13) Bet. 1220/1991, s. 55.
- 14) Der tænkes herved ikke mindst på domstolenes og anklagemyndighedens personale, politiet, kriminalforsorgens personale, advokater og ansatte i social- og sundhedssektoren.
- 15) Bet. 1220/1991, s. 156.
- 16) Rigsadvokatens cirkulæreskrivelse til samtlige statsadvokater af 12. februar 1992, s. 1.
- 17) Rigsadvokatens cirkulæreskrivelse til samtlige statsadvokater af 17. marts 1992, s. 5.